

Thomas, de Anim., a. 20, ad undecimum per Angelos infundi arbitratur, et idem, 4 part., quæst. 89, art. 1, ubi ait animam separatam intelligere per conversionem ad res actu intellegibiles, sub quibus comprehenduntur Angeli, et consentiunt Cajetanus ibi ad tertium, et Ferrarius tertio, contra Gent., cap. 68, col. 4. Et videtur probabile, quæ enim possunt fieri per causas secundas, Deus non facit se solo: in præsenti vero effectus, de quo loquimur, potest fieri per Angelos, producuntur siquidem species per actionem intentionalem, quæ non requirit transmutationem subjecti, qua etiam de causa potest Angelus movere corpus localter, et illuminare alium Angelum similiter: ergo et producere species. Contrarium opinantur multi, eo quod Angelus nequeat educere formam de materia, nisi forte illiusmet reppresentativum, quætamen ratio non convincit, quavis enim Angelus nequeat producere qualitates materiales: quippe, quas eminenter non continet: valet tamen qualitates intentionales, quia sui sunt ordinis, illasque aliquo modo continent, cum sit plenus specierum: sine qua virtute non appareat, quomodo explicanda sit locutio, aut illuminatio Angelorum.

7. *Primum dictum D. Thomæ valde dubium.* — Quod vero secundo loco D. Thomas, numero 5, allatus addit, predictam scilicet cognitionem esse imperfectam, dubium habet. Ejus vero ratio colligitur ex articulo primo illius quæstionis. Pro cuius intelligentia notandum, species duplice posse esse infusas: per se nimis, aut per accidens per se infusæ dicuntur, que ex naturali modo productio- nis postulant infundi: per accidens vero, quæ ex natura sua poterant fabricari per intellectum agentem, ex accidente tamen per infusionem dantur, unde species per se infusæ alterius rationis sunt ab acquisitis: per accidens vero infusæ cum eisdem sunt ejusdem rationis. Supponit ergo D. Thomas species quæ animæ infunduntur esse per se infusas, et alterius rationis: unde jam arguit. Unaqueque natura intelligens distincte cognoscit per species illi naturales et adæquatas capacitatib; suæ: per species vero universaliores, et quæ adæquate convenient superiori naturæ, imperfecte cognoscit natura inferior: quia non habet virtutem sufficientem ad utendum illis: cum ergo anima nostra in infimo sit gradu intellectualium et connaturale illi sit, cognoscere per species imperfectas, utpote per sensus acceptas, si extra hunc statum constituantur, illaque infundantur species superioris rationis

capacitatem illius excedentes, non poterit sane per illas distincte intelligere: hæc ergo sententia est valde dubia.

8. *Quarta assertio circa proximum dubium.*

— *Probatur.* — Unde sit quarta conclusio. Probabilis videtur, animam separatam habere distinctam cognitionem rerum naturalium per species illi infusas, ita Aegidius, quodlibet quinto, quæstione ultima. Probaturque primo, quia nulla est necessitas ponendi cognitionem confusam: rationes autem n. 5 factæ ad probandum animam cognoscere naturalia, videntur etiam probare de cognitione distincta: vel ergo non concedatur animæ cognitione naturalium, vel concedatur distincta, quia naturalis animæ perfectio non consistit in confusa cognitione, sed in distincta, illi naturaliter possibili, nec naturale desiderium animæ sistit in inconfusa. Secundo lumen naturale intellectus potens est ad cognitionem distinctam, non tantum ad confusam: ergo illi debentur species ad talem cognitionem. Tertio Deus supplet vicem causæ naturalis: ergo perfectius operabitur, quam inferiora agentia: ergo dabit animæ separatae species illi proportionatas, perfectio enim operantis, non in eo tantum est, ut agat res perfectas, sed etiam proportionatas. Quarto, vel est possibile concedi animæ separatae species proportionatas ejus viribus, vel impossibile: si primum, ergo dantur illi: hoc enim est magis consonum naturæ, proindeque judicandum est Deum operari ea, quæ rerum naturis magis consonant, ac sunt possibilia: sine fundamento autem existimabuntur tales species impossibilis: ergo de facto communicantur hujusmodi species separatae animæ. Dices: impossibile esse animæ species per se infusas ponere, ac simul proportionatas. Sed contra primo quia si hoc impossibile esset, jam non recte poneatur DEUS conferre animæ species per se infusas, sed infundere solum ejusdem rationis cum acquisitis ad supplendum vicem earum: namque melius est habere species proportionatas, quam nimis perfectas cum improportione. Secundo nulla ratione probari potest esse impossible DEO efficere species perfectiores, quam quas efficit intellectus agens, minus tamen perfectas, quam angelicas, quæque proportionentur animæ separatae: quin potius videtur contra rationem, animam in ordine substantiarum separatarum constitutam habere non posse species pro illo statu proportionatas: cum enim status ille sit perfectior, utpote a materialitate expeditus, licet species sint aliquantulum perfectiores, quam nostræ, erunt

illi proportionatæ: sunt itaque possibles species mediae inter angelicas ac nostras, quæ proportionatæ sint animæ separatae habenti statum medium inter Angelos et statum es- sendi in corpore: manet ergo probata conclusio, et solutum fundamentum contrariae sententiae.

CAPUT VIII.

1. *Quid D. Thomas sentiat in præsenti.* —

Quid Scotus. — Postquam dictum est de cognitione animæ separatae, superest comparamus modum cognoscendi illius, cum modo animæ conjunctæ, ut colligamus quis horum statuum sit melior. D. Thomas supra respondet, licet modus cognoscendi animæ separate secundum se sit melior, non tamen animæ, quia improprio- nationatus. Itaque videtur sentire animam conjunctam melius cognoscere. Ratio illius est, quia animæ uniuertur corporibus, ut perfectiore cognitionem rerum habere possint. Scotus, in 4, dist. 45, q. 2, vult cognitionem quoque animæ conjunctæ esse perfectiore, atque adeo cognitionem sine dependentia a phantasmate non esse simpliciter meliore cognitione cum dependentia, sed ex dictis videtur aliter dicendum, et primo suppono contra Scotum cognitionem sine dependentia a corpore, et phantasmatis perfectorem esse, quam cum dependentia. Quod D. Thomas posuit, nec potest negari ab Scoto, quia illa cognitio est perfectior simpliciter, utpote Deo conveniens et Angelis: quare si animæ non ideo est, quod non sit melior, sed quod anima minus capax sit illius, quemadmodum cognitio sine discursu perfectior est, quam cum discursu licet animæ non sit melior, quia illi impossibilis. Secundo suppono, dictam comparationem fieri absolute, vel etiam circa res determinatas.

2. *Prima assertio ostenditur multipliciter.* —

Prima conclusio absolute loquendo, melius intelligit anima separata, quam conjuncta. Patet ex dictis, primo, quia intelligit se quidditative, quod in corpore non praestat. Secundo concipiit intelligentias propriis conceptibus, et non per negationes, quod non sic in corpore. Tertio Deum melius cognoscit, quia cognoscit melius effectus illius et meliores. Quarto, cum sit libera a corpore, aptior est ad intelligendum, et ad perseverandum in actibus intellectus, ut

CAPUT IX.

1. *Primum argumentum pro statu separatio-*

nis. — *Platonis et Avicennæ sententia.* — *In quo discrepent.* — *Accedit Scotus sententia divi Thomæ.* — Hæc quæstio oritur ex precedenti: omnis enim forma unitur materiæ, ut melius illi sit, quam si extra corpus maneat, atque ut melius exercet operationes suas, animæ vero rationali non sic contingit, potius enim unio ad corpus illi deterior est, quia impeditur valde ab operatione sua: ergo melius illi est, esse separatam. Secundo animæ status in corpore est contra naturalem ejus inclinacionem, inclinatur siquidem vehementer ad cognoscendum Deum et Angelos, et ad perfecte intelligenda omnia: quæ certe inclinatio impeditur in corpore: est ergo ibi violenter, atque